

Japanisme. I en imponant spisestue på Kongens Nytorv i København hænger et usædvanligt tapet. En konservator besluttede sig for at optrevle dets historie og endte på den anden side af kloden.

En gylden gåde

AF HEIDI LAURA

I mange år boede Det Kongelige Teaters Balletskole på adressen Tordenskjoldsgade 1 i København i det stætelige Brønnums Hus. Det myldrede med børn og voksne igennem de travle hverdage, og nok ikke mange er stoppet op og har undret sig over det luksuriøse guldtapet, som dækkede væggene i et stort, ovalt kontor.

Det gjorde til gengæld konservatoren Anne Simonsen, som i 2015 blev hyret til at renovere flere af rummene i huset, efter at det var blevet solgt til Karberghus A/S, som ejer en række historiske ejendomme i København.

Hendes første tanke var, at tapetet kunne være Art Deco, den dekorative stilretning, som ramte Europa i 1920'erne og ofte genbrugte stilræk fra store imperier som oldtidens Ægypten eller Japan.

Hun gik i gang med farvearkæologiske undersøgelser i rummene, og lidt frækt pillede hun også en smule ved tapetet for at se, hvad der mon gemte sig bag ved det af andre gamle lag. En overraskelse gemte sig: Der var ingen lag bag ved det gyldne tapet. Det var det første og eneste tapet, som var sat op i rummet.

Brønnums Hus blev opført i 1863 som del af den nye formgivning af kvartieret Gammel Holm, området bag nutidens Kongelige Teater og Charlottenborg. Kongelig Bygningsinspektør Ferdinand Meldahl havde store planer for hovedstaden og stor kærlighed til fortidens byggekunst, og han udlagde Gammel Holm efter parisisk forbillede med ni brede boulevardgader, som alle skulle give kig til vandet.

Det blev hans nære allierede, arkitekten Ferdinand Wilhelm Jensen, der tegnede den nye bygning. Jensen kastede i historicismens ånd et langt blik tilbage mod Renæssancen og så for sig en facade med rige ornamenter. Med en ny tids teknologi var det også meget lettere end tidligere: Frem for at udhugge alle dekorationerne i sten kunne man nu blot støbe dem i forme, og Tordenskjoldsgade 1 blev en af de mere »pynkede damer« på Kongens Nytorv med guirlander, putti og falbelader.

Der byggedes lystigt i kvarteret. Skråt overfor i nummer 10 blev Hirschsprungs Cigarfabrik til, og i 1872 rev man det gamle Komedihus ned og begyndte opførelsen af nutidens Kongelige Teater. Børsmægler Martin

Henriques opkøbte ejendommen

Tordenskjoldsgade 1 og flyttede selv ind, og endnu et par oplagte beboere meldte sig: Brødrene Heinrich og Bernhard Hirschsprung havde som nævnt fået fabrik i gaden, og Bernhard og hustruen Emma rykkede som sandsynligvis de første beboere ind på belle-etagen. Under dem slog familien Brønnum dørene op for københavnernes til deres café og konditor.

Således beboet af fabrikanter, kunststkere og mæcener – mange vil kende Hirschsprungs Samling i Østre Anlæg – blev lejlighederne i Brønnums Hus også passende udstyret. Bernhard og Emma Hirschsprung må have været på udflugt efter det ypperste af det ypperste, som virkelig kunne få den københavnske inderkreds, de tilhørte, til at spærre øjnene op.

KONSERVATOR Anne Simonsen var fra starten klar over, at det gyldne tapet var en moderne imitation af gyldenlædertapeter, som i Barokken hørte til sandt opulent boligdekoration for de meget velhavende. Med historicismen i slutningen af 1800-tallet kom både renæssance, barok og rokokko på mode igen, men mønstret i spisestuen ligner ikke, hvad man ellers ser af gyldenlædertapetimitationer, heller ikke dem fra resten af Europa. Hun undersøgte tapetmarkedet i datidens London,

Anne Simonsens detektivarbejde førte hende til Japan og tapetmesteren Hr. Ueda. Når hun fortalte de japanske fagfolk, at mere end 90 procent af det oprindelige tapet i København var smukt bevaret, kunne de knap tro hende.

FOTOS: BYGGERIETS BILLEDBANK

indrettet med orientalske tæpper, keramik fra Persien og broderet silke fra Kina. På verdensudstillingerne, hvor det stadig stærkere felt af kunsthåndværk og kunstindustri hentede nye ideer, var man betagede af Østens kunst.

Det er i samme periode, at inspiration fra Asien befrugter den nye stilretning Art Nouveau med organiske linjer, kærlighed til naturen og sanselighed.

I Danmark spiller venner af familien Hirschsprung en væsentlig rolle for, at tidens kunstnere og kunsthåndværkere får øje på især japansk kunst, og at den asiatiske kunst får en vigtig plads på det kommende Kunstindustrimuseum: Pietro Krohn og Arnold Krogh. Krogh har endda på et lidt senere tidspunkt udsmykket værelset ved siden af den gyldne spisestue med en frise af et natligt scenari, hvor Emmas og Bernhards sommerhus ved Tårnbæk også ses. Loftet er dekoreret med natsværmere, og i værelset har der stået porcelænsvaser udsmykket med japanske karper, ren avantgarde!

ANNE Simonsen begav sig til Yokohama i Japan, hvor datidens kinkarakami-tapeter blev fremstillet – og stadig fremstilles.

Hr. Ueda er mesteren, som behersker teknikken. Processen er omfattende:

Først udskæres trærullerne, som bruges til at præge mønstret i tapetet; det tager tre måneder for de enkleste mønstre, fem måneder for de mest intrikate. Papirlaget til tapetet opbygges gradvist af tre lag tynde papirark, som så samles til lange længder og belægges med tin. Forst da er man klar til at lægge papiret over rullen og med en særlig flad børste slå papiret helt præcist ned mod blokken, så mønstret præges i det. Det er uhyre langsomt, i dag som dengang. Derefter lakeres tapetet og belægges med guld. Tapetet er i sagens natur vanvittigt eksklusivt og kostbart; det var man også bevidst om i datiden. I Vesten syntes man i øvrigt også, at de japanske tapeter lugtede af fisk. Hvad Hirschsprung skaffede til den ovale spisestue engang omkring 1870, har været i særklasse raffineret.

At guldtapetet har overlevet alle senere beboere og perioder som kontor for Arkitektenskolens og Balletskolens, er lige så ekstraordinært. Gamle håndlavede guldtapeter som dette i Brønnums Hus findes selv i Japan kun ganske få steder; et af dem er Mitsubishi House i Tokyo. I Japan spurgte fagfolk med stor interesse Anne Simonsen til det danske tapets tilstand og kunne knap tro hende, når hun fortalte, at mere end 90 procent af det oprindelige tapet er smukt bevaret.

Dér hænger det så, så fint som da det blev til, og fortæller historien om Gammel Holms prominente familier, om den begyndende japanisme i Danmark i slutningen af 1800-tallet og om et gammelt, krævede håndværk, som lever videre. Både i Japan og på væggen i Tordenskjoldsgade.

som var toneangivende inden for boligindretning;

her ville et elegant ægtepar som Hirschsprung utvivlsomt have søgt inspiration. Indtrækket i datidens cigarkasser var også ofte papir trykt i samme mønstre som gyldenlædertapet – oplagt for cigarfamilien Hirschsprung. Hun studerede selve tapetet, mens hun reparerede slid og skader på det: dets forskellige lag af papir og det fine påførte lag tin, som er lakeret og forgyldt.

Selv efter at renoveringen af huset blev afsluttet ved udgangen af 2015, kunne Anne Simonsen ikke lade være at spekulere videre, og hun fik via fagfæller på Konservatorskolen mulighed for at lave en kemisk analyse af et lille stykke tapet. Tre forskellige lag papir med usædvanligt lange fibre er føjet sammen; det forklarer den utrolige holdbarhed, som har gjort, at det gamle tapet stadig sidder så smukt på væggene. Analysen viser også, at fibrene i papiret er eksotiske og slet ikke bomuld, som man skulle forvente: De kommer fra morbærtræ, gambi og kozo. Pilen pegede mod Japan.

Japanske kinkarakami-tapeter kunne man faktisk købe hos Rottman, Strøme & Co i London omkring 1870. En ny bølge af orientalisme rullede på den tid over Europa: en dyb fascination af Asien og Mellemøsten, som kom stadig tættere på i kolonialismens tid. Endnu en gang blev nydelige borgerlige hjem

KUNST HØJSKOLEN PÅ ÆRØ
info@kunstaaeroe.dk

weekendavisen.dk